

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

12. november 2015*

Eelotsusetaotlus — ELTL artiklid 34 ja 110 — Direktiiv 94/62/EÜ — Artikli 1 lõige 1, artikkel 7 ja artikkel 15 — Alkohoolsete jookide kaugmüük ja transport teisest liikmesriigist — Joogipakendimaks — Maksuvabastus pakendi tagatisraha ja tagasivõtmise süsteemis osalemise korral — ELTL artiklid 34, 36 ja 37 — Alkohoolsete jookide jaemüügiloa nõue — Alkohoolsete jookide jaemüügimonopol — Õigustatus — Tervisekaitse

Kohtuasjas C-198/74,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Helsingin hovioikeuse (Helsingi apellatsioonikohus, Soome) 16. aprilli 2014. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 22. aprillil 2014, menetluses

Valev Visnapuu

versus

Kihlakunnansyyttäjä,

Suomen valtio – Tullihallitus,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: neljanda koja president T. von Danwitz viienda koja presidendi ülesannetes, kohtunikud D. Šváby, A. Rosas, E. Juhász ja C. Vajda (ettekandja),

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: ametnik I. Illéssy,

arvestades kirjalikus menetluses ja 29. aprillil 2015 toimunud kohtuistungil esitatud,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- V. Visnapuu, esindaja: *oikeustieteen kandidaatti* P. Snell,
- Soome valitsus, esindaja: S. Hartikainen,
- Rootsi valitsus, esindajad: A. Falk ja U. Persson,
- Norra valitsus, esindajad: T. Skjeie ja K. Nordland Hansen,

* Kohtumenetluse keel: soome.

— Euroopa Komisjon, esindajad: G. Wilms, E. Sanfrutos Cano ja I. Koskinen,
olles 9. juuli 2015. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab ELTL artiklite 34, 36, 37 ja 110 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 1994. aasta direktiivi 94/62/EÜ pakendite ja pakendijäätmete kohta (EÜT L 365, lk 10; ELT eriväljaanne 13/13, lk 349) artikli 1 lõike 1 ning artiklite 7 ja 15 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud Eesti äriühingu European Investment Group OÜ (edaspidi „EIG”) nimel tegutseva V. Visnapuu ja Kihlakunnansyyttäjä (Helsingi prokurör) vahelises kohtuvaidluses seoses alkoholsete jookide kaugmüügiga Soome tarbijatele, millega rikuti eelkõige joogipakendimaksu ja alkoholsete jookide jaemüüki käsitlevaid Soome õigusnorme.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 94/62 artikli 1 lõike 1 kohaselt on direktiivi eesmärk pakendite ja pakendijäätmete käitlemist käsitlevate siseriiklike meetmete ühtlustamine, et ühelt poolt vältida või vähendada pakendite ja pakendijäätmete mõju keskkonnale kõikides liikmesriikides ja kolmandates riikides ning tagada keskkonnakaitse kõrge tase ning teiselt poolt tagada siseturu toimimine ja vältida kaubandustõkkeid ning konkurentsi moonutamist ja piiramist Euroopa Liidus.
- 4 Direktiivi artikli 2 lõige 1 sätestab, et direktiiv hõlmab kõiki liidu turule viidavaid pakendeid ja kõiki pakendijäätmeid, mida kasutatakse või visatakse ära tööstuses, kaubanduses, asutustes, kauplustes, teeninduses, majapidamistes või mujal neis kasutatud materjalidest olenemata.
- 5 Direktiivi 94/62 artikli 3 punktis 1 on määratletud mõiste „pakend”. Selle punkti esimeses lõigus on täpsustatud, et pakend on mis tahes materjalist valmistatud mis tahes laadi toode, mida kasutatakse kaupade kaitseks, käitlemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks, mis võib olla mis tahes toormaterjali või töödeldud tootena ja mis antakse tootjalt edasi kasutajale või tarbijale.
- 6 Direktiivi 94/62 artikkel 7 „Tagastamise, kogumise ja taaskasutamise süsteemid” sätestab:

„1. Liikmesriigid peavad võtma vajalikke meetmeid selliste süsteemide kasutuselevõtuks, millega tagatakse:

- a) kasutatud pakendite ja/või pakendijäätmete tagastamine ja/või kogumine tarbijalt, teistelt lõppkasutajatelt või jäätmevoost, et suunata need kõige sobivasse käitlusse;
- b) kogutud pakendite ja/või pakendijäätmete korduvkasutamine või taaskasutamine, kaasa arvatud ringlussevõtt, et täita käesolevas direktiivis sätestatud eesmärged.

Need süsteemid peavad olema osavõtuks avatud asjaomaste sektorite ettevõtjatele ja pädevatele ametivõimudele. Mittediskrimineerivatel tingimustel kohaldatakse neid ka imporditud toodete suhtes, kaasa arvatud süsteemidele juurdepääsu üksikasjalik kord ja kehtestatud maksud, ja kavandatakse nii, et vastavalt [EL toimimise lepingule] vältida kaubandustõkkeid või konkurentsi moonutamist.

2. Lõikes 1 nimetatud meetmed on pakendeid ja pakendijäätmeid hõlmava poliitika osa, milles võetakse eelkõige arvesse keskkonna- ja tarbijakaitse, ohutuse ja hügieeni nõudeid, pakendatud kaupade ja kasutatud materjalide kvaliteedi, autentsuse ja tehniliste omaduste kaitset ning tööstus- ja kaubandusomandi õiguste kaitset.”

7 Direktiivi 94/62 artikkel 15 „Majandushoovad” on sõnastatud järgmiselt:

„Nõukogu võtab käesolevas direktiivis sätestatud eesmärkide saavutamise edendamise majandushoovad vastu [aluslepingu] vastavate sätete alusel. Selliste meetmete puudumisel võivad liikmesriigid [liidu] keskkonnapoliitikat reguleerivate põhimõtete (muu hulgas põhimõte „saastaja maksab”) ja [aluslepingust] tulenevate kohustuste kohaselt võtta vastu meetmed nimetatud eesmärkide saavutamiseks.”

Soome õigus

Joogipakendimaksu seadus

- 8 Joogipakendimaksu seaduse nr 1037/2004 (eräiden juomapakkausten valmisteverosta annettu laki, edaspidi „joogipakendimaksu seadus”) § 5 kohaselt on joogipakendimaks kuni 51 euro senti ühe liitri pakendatud toote eest.
- 9 Seaduse § 4 kohaselt reguleerib joogipakendimaksu kohustust eelkõige aktsiisiseadus nr 1469/1994 (valmisteverotuslaki, edaspidi „aktsiisiseadus”).
- 10 Joogipakendimaksu seaduse § 6 kohaselt on maksuvabad muu hulgas joogipakendid, mis on hõlmatud toimiva tagastusskeemiga. Toimiva tagastusskeemi all mõeldakse pandil põhinevat süsteemi, mille raames on pakkija või importija kas iseseisvalt või jäätmeseaduses nr 1072/1993 (jätelaki, edaspidi „jäätmeseadus”) või Ahvenamaa maakonda (Soome) puudutavates vastavates õigusaktides ette nähtud viisil korraldama joogipakendite korduskasutuse ja taaskasutuse nii, et pakend täidetakse uuesti või seda taaskasutatakse toorainena.

Aktsiisiseadus

- 11 Asjaolude toimumise ajal kehtinud redaktsioonis aktsiisiseaduse § 2 esimese lõigu kohaselt reguleeris see seadus vastupidiste sätete puudumisel muu hulgas alkoholi ja alkoholsete jookide maksustamist aktsiisiga.
- 12 Aktsiisiseaduse § 3 esimesest lõigust nähtub, et aktsiisikaubad on seaduse §-s 2 loetletud tooted, mis on valmistatud Soomes või toodud Soome teisest liikmesriigist või imporditud kolmandast riigist.
- 13 Aktsiisiseaduse § 10 esimeses lõigus on sätestatud, et kui kaugmüügi raames ei ole maksuesindajat määratud, on Soomes vastuvõetud kaubalt kohustatud aktsiisi tasuma müüja. Kui üksikisik saab teisest liikmesriigist toodete ostmiseks kasutada muud vahendit kui kaugmüük ning kui need tooted transpordib Soome teine üksikisik või ettevõtja, tuleb aktsiis tasuda üksikisikul, transportijal või isikul, kelle valduses need tooted Soomes on. Sama paragrahvi viies lõik sätestab, et muudel kui selles paragrahvis sätestatud juhtudel tuleb aktsiis tasuda isikul, kes kaubanduslikul või muul eesmärgil võtab aktsiisikaubad vastu või hoiab neid oma valduses ning kes nende kaupade vastuvõtmise või ostmise ajal teadis või oleks pidanud teadma, et neid kaupu ei ole Soomes nõuetekohaselt maksustatud.

- 14 Aktsiisiseaduse § 7 punktis 6 on kaugmüük määratletud kui müük, mille puhul muu isik kui volitatud laopidaja või registreeritud või registreerimata ettevõtja ostab teises liikmesriigis aktsiisikaupa, mida kaugmüüja või tema nimel tegutsev isik saadab või transpordib otse teisest liikmesriigist. Selle paragrahvi punkti 6 alapunktis a on kaugmüüja määratletud kui müüja, kes müüb punkti 6 kohaselt Soomes kaupu.
- 15 Aktsiisiseaduse § 9 sätestab muu hulgas, et enne kaupade ekspordimist teisest liikmesriigist Soome peab iga registreerimata ettevõtja ja iga selle seaduse § 10 neljanda lõigu tähenduses maksukohustuslane ning iga kaugmüüja, kellel ei ole Soomes maksuesindajat, deklareerima need kaubad seaduse §-s 25 nimetatud tolliinspektuurile ja esitama tagatise neilt kaupadelt aktsiisi maksmise tagamiseks.
- 16 Aktsiisiseaduse § 18 esimese lõigu kohaselt on kaubad, mida maksustatakse aktsiisiga teises liikmesriigis ja mida transpordib üksikisik teisest liikmesriigist Soome, aktsiisivabad tingimusel, et need on mõeldud isiklikuks tarvitamiseks.

Jäätmeseadus

- 17 Asjaolude toimumise ajal reguleeris toimiva joogipakendite tagastusskeemi loomist ja selle skeemiga liitumist jäätmeseadus. Jäätmeseaduse § 18g esimese lõigu kohaselt võib tootja, näiteks pakendaja või importija, täita oma kohustusi nii, et ta ühineb teiste tootjate ja ettevõtjatega, moodustab õigusvõimelise ühingu või sihtasutuse (tootjate ühingu), liitub olemasoleva tootjate ühinguga või sõlmib sellega lepingu.
- 18 Jäätmeseaduse § 18g teine lõik sätestab, et tootjate ühingus jagatakse kohustused tootjate ja võimalike teiste ettevõtjate vahel võrdselt, võttes arvesse tegevuse laadi ja ulatust, ning nii, et see ei takistaks kaubandust ega moonutataks konkurentsi. Tootjate ühing võtab ühingusse juba kuuluvate tootjatega samadel tingimustel osanikuks, liikmeks või lepingupartneriks iga uue tootja, kellel kas vähese toodangu tõttu või muul põhjusel ei oleks majanduslikult mõistlik korduskasutamist, taaskasutust ja muud jäätmekäitlust üksinda korraldada.

Alkoholiseadus

- 19 Alkoholiseaduse nr 1143/1994 (alkoholilaki, edaspidi „alkoholiseadus”) § 1 sätestab, et selle seaduse eesmärk on alkoholi tarbimist kontrollides ära hoida alkoholi sisaldavate ainete ühiskondlikke, sotsiaalseid ja tervisele põhjustatavaid kahjulikke tagajärgi.
- 20 Alkoholiseaduse § 8 kohaselt on alkohoolseid jooke lubatud ilma eriloata importida isiklikuks tarvitamiseks või kaubanduslikul või ettevõtlusega seotud eesmärgil ning isiklikuks tarvitamiseks importimist reguleerib selle seaduse § 10. Seaduse § 8 täpsustab veel, et isikul, kes kasutab alkohoolseid jooke kaubanduslikul või ettevõtlusega seotud eesmärgil, peab oma tegevuse jaoks alkohoolse joogi importimiseks olema selles seaduses ette nähtud eriluba.
- 21 Seoses alkohoolsete jookide isiklikuks tarvitamiseks importimisega, mille jaoks ei ole vaja eriluba, toonitab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Soome ametiasutused on juhtnöörides ja teadaannetes täpsustanud, et kui üksikisik tellib alkohoolseid jooke välisriigist, siis peab omandiõigus olema vaidlustamata talle üle läinud enne seda, kui joogid isiklikuks tarvitamiseks imporditakse. Sellisel juhul nõutakse, et tellija veab jooke ise või korraldab müüjast sõltumatu veo.
- 22 Alkoholiseaduse § 13 esimene lõik sätestab, et alkohoolsete jookide jaemüügimonopol on riiklikul alkoholimüügiga tegeleva ettevõtjal Alko Oy (edaspidi „Alko”), välja arvatud selle seaduse §-s 14 ette nähtud erandite korral.

- 23 Alkoholiseaduse § 13 teise lõigu kohaselt võib Alko tegeleda selle paragrahvi esimeses lõigus mainitud alkoholsete jookide jaemüügiga üksnes sellises pädeva ametiasutuste kinnitatud alkoholipoes, mis on asukohalt sobiv ja kus on võimalik korraldada tõhusat järelevalvet.
- 24 Alkoholiseaduse § 13 kolmanda lõigu kohaselt võib Alko korraldada alkoholsete jookide jaemüüki vaatamata teise lõigu sätetele selliselt, et ta saadab neid kliendile või ostjale kooskõlas määruses sätestatuga.
- 25 Alkoholiseaduse § 14 näeb Alkol olevast alkoholsete jookide jaemüügimonopolist siiski ette kaks erandit.
- 26 Alkoholiseaduse § 14 esimene lõik sätestab, et kääritamise teel valmistatud ja kuni 4,7 mahuprotsenti etüülalkoholi sisaldava alkoholse joogi jaemüügiga võib lisaks Alkole tegeleda isik, kellele on pädev ametiasutus andnud vastava jaemüügiloa.
- 27 Vastavalt § 14 teisele lõigule võib kääritamise teel valmistatud ja kuni 13 mahuprotsenti etüülalkoholi sisaldava alkoholse joogi jaemüügiga lisaks Alkole tegeleda isik, kellele pädev ametiasutus on sotsiaal- ja tervishoiuministeriumi määratud tingimustel andnud loa selle toote valmistamiseks.
- 28 Sama paragrahvi kolmas lõik sätestab, et alkoholsete jookide jaemüügiloa võib anda igale isikule, kelle kohta leitakse, et tal on selleks vajalikud eeldused ja nõutav usaldusväärsus.
- 29 Alkoholiseaduse § 14 neljas lõik täpsustab, et selle paragrahvi esimeses ja teises lõigus mainitud jaemüügiga võib tegeleda üksnes pädeva ametiasutuse kinnitatud müügikohas, mis vastab asukohta ja müügiiruumi ning toimimist käsitlevatele tingimustele ja kus müük on korraldatud selliselt, et on võimalik tõhus järelevalve.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 30 EIG, kelle registrijärgne asukoht on Eestis ja keda kontrollib V. Visnapuu, käitas veebisaiti www.alkotaxi.eu, millelt sai osta eri marki lahjasid ja kangeid alkoholseid jooke. EIG tagas osale ostjatele pärast ostu eest tasumist alkoholsete jookide Eestist Soome koju kättetoimetamise.
- 31 EIG ei esitanud Soome tollile deklaratsiooni alkoholsete jookide importimise kohta, nii et see kaup jäi aktsiisiga maksustamata. EIG ei määranud aktsiisiseaduse § 7 seitsmenda lõigu kohaselt nõutavat maksuesindajat, kellel oleks olnud võimalik tasuda Soome tollile aktsiisi Soome saadetud kauba eest. EIG ei deklareerinud ka saadetavat kaupa ega esitanud aktsiisitagatist enne kauba Soome saatmist. EIG jättis tasumata ka joogipakendimaksu jaemüügipakendite osas. EIG-l puudus alkoholsete jookide impordijärgseks ostjale tarnimiseks alkoholiseaduse § 8 kohaselt nõutav jae- või hulgimüügiluba.
- 32 Prokuröri esitatud süüdistusest lähtudes leidis Helsingin käräjäoikeus (Helsingi esimese astme kohus) olevat tõendatud, et EIG tegevus ajavahemikus 24. juunist kuni 18. augustini 2009 on põhjustanud Soome imporditud kaubalt aktsiisi tasumata jätmise, mis puudutas 4 507,30 liitrit õlut, 1 499,40 liitrit siidrit, 238,70 liitrit veini ja 3 450,30 liitrit kangeid alkoholseid jooke. Tasumata alkoholiaktsiisi summa on 23 144,89 eurot ja tasumata joogipakendimaksu summa on 5 233,52 eurot, s.o kokku 28 378,40 eurot.
- 33 Lisaks tuvastas nimetatud kohus, et V. Visnapuu vedas eelnimetatud alkohoolsed joogid Eestist Soome ja müüs neid Soomes. Selle tõttu mõistis kohus V. Visnapuule raskendavatel asjaoludel toimepandud maksupettuse ja alkoholialaste õigusaktide rikkumise eest karistusena kaheksa kuu pikkuse tingimisi vangistuse. Lisaks mõisteti V. Visnapuult välja Soome riigile tasumata jäetud maksud 28 378,40 eurot koos intressiga, samuti kohtukulud.

- 34 Eelotsusetaotluse esitanud kohtusse esitatud apellatsioonkaebuses palub V. Visnapuu end õigeks mõista ja tühistada kohtuotsus rahalise hüvitise nõude osas ning mõista riigilt välja tema kohtukulud koos intressiga. Teise võimalusena palub V. Visnapuu, et eelotsusetaotluse esitanud kohus esitaks Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse.
- 35 Eelotsusetaotluse esitanud kohus toonitab, et apellatsioonimenetluses ei ole vaidlust sündmuste toimumise osas. Soome kliendid tellisid EIG veebisaidilt alkohoolseid jooke ja V. Visnapuu kui EIG esindaja toimetas need joogid kätte osale klientidest, tuues need Eestist Soome, kuigi tal puudus alkoholiseaduse § 8 esimeses lõigus nimetatud luba. EIG, kes ei ole kasutusele võtnud joogipakendite korduskasutuse ja taaskasutuse skeemi või liitunud sellise skeemiga, ei deklareerinud imporditud alkohoolseid jooke tollile, nii et need jäid kogu ulatuses aktsiisiga maksustamata. Apellatsioonimenetluses ei ole ka vaidlust selle üle, et V. Visnapuu importis Helsingin käräjäoikeuse (Helsingi esimese astme kohus) poolt tuvastatud koguse eespool nimetatud alkohoolseid jooke ja jättis tasumata selle kohtu otsuses nimetatud maksud.
- 36 Eelotsusetaotluse esitanud kohtus leiab, et siseriiklike õigusaktide kohaldamine põhikohtuasjas tekitab liidu õiguse kohta rea küsimusi, mida võib eristada selle järgi, kas need puudutavad esiteks joogipakendimaksu käsitlevaid sätteid või teiseks nõuet omada jaemüügiluba alkohoolsete jookide Soome importimiseks jaemüügi eesmärgil.
- 37 Neil asjaoludel otsustas Helsingin hovioikeus (Helsingi apellatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas niisuguse joogipakendimaksu seaduse (mille kohaselt tuleb seda maksu tasuda juhul, kui pakend ei kuulu tagastusskeemi) seaduslikkust tuleb kontrollida ELTL artikli 34 asemel ELTL artiklist 110 lähtuvalt? Tagastusskeem peab põhinema pandil ning selle puhul peab joogi pakendaja või importija kas iseseisvalt või jäätmeseaduses või Ahvenamaa maakonda puudutavates vastavates õigusaktides ette nähtud viisil korraldama joogipakendite korduskasutuse ja taaskasutuse nii, et pakend täidetakse uuesti või taaskasutatakse toorainena.
 2. Kas esimesele küsimusele jaatavalt vastamise korral on kirjeldatud kord ELTL artiklit 110 arvestades kooskõlas direktiivi 94/62 artikli 1 lõikega 1, artikliga 7 ja artikliga 15?
 3. Kas esimesele küsimusele eitavalt vastamise korral on kirjeldatud kord ELTL artiklit 34 arvestades kooskõlas direktiivi 94/62 artikli 1 lõikega 1, artikliga 7 ja artikliga 15?
 4. Kas kolmandale küsimusele eitavalt vastamise korral on [joogipakendimaksu seadus] ELTL artikli 36 alusel õiguspärane?
 5. Kas olukorras, kus Soome ostja on Interneti kaudu või muud kaugmüüki kasutades ostnud teises liikmesriigis tegutsevalt jaemüüjalt alkohoolseid jooke, mille see müüja veab Soome, võib nõuet, et alkohoolseid jooke kaubanduslikul või muul ettevõtlusega seotud eesmärgil kasutaval isikul peab olema imporditava alkohoolse joogi osas selliseks tegevuseks jaemüügi eriluba, käsitada monopoli olemasolu või tegevust puudutavana, nii et see ei ole vastuolus ELTL artikliga 34 ja seda tuleb hoopis hinnata ELTL artiklist 37 lähtudes?
 6. Kas viiendale küsimusele jaatavalt vastamise korral on loanõue kooskõlas ELTL artiklis 37 sätestatud kaubanduslikku riigimonopoli puudutavate tingimustega?
 7. Kas viiendale küsimusele eitavalt vastamise korral, mil seega tuleb kohaldada ELTL artiklit 34, kujutab endast nimetatud artiklis keelatud koguselist impordipiirangut või samaväärset meetet Soomes kehtiv kord, mille kohaselt Interneti kaudu või muud kaugmüüki kasutades välisriigist

alkohoolsete jookide tellimise korral on nende jookide import lubatud vaid isiklikuks tarvitamiseks, tingimusel et tellija ise või müüjast eraldiseisev isik on need alkohoolsed joogid Soome vedanud, ja mille kohaselt muul juhul on nõutav alkoholiseaduses ette nähtud luba?

8. Kas eelmisele küsimusele jaatavalt vastamise korral on kõnealune kord õigustatud ja proportsionaalne inimeste elu ja tervise kaitse kaalutlusega?”

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 38 Eraldi tuleb analüüsida esimest kuni neljandat küsimust, mis käsitlevad joogipakendimaksu alaseid õigusnorme, ja viiendat kuni kaheksandat küsimust, mis käsitlevad nõuet omada jaemüügiluba alkohoolsete jookide Soome importimiseks jaemüügi eesmärgil.

Esimene kuni neljas küsimus

- 39 Esimese kuni neljanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELTL artikleid 34 ja 110 ning direktiivi 94/62 artikli 1 lõiget 1 ning artikleid 7 ja 15 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus niisugused nagu põhikohtuasjas kõne all olevad õigusnormid, mis kehtestavad joogipakendimaksu, kuid näevad ette maksuvabastuse, kui pakendid on hõlmatud toimiva tagastusskeemiga.

Aluslepingu sätete kohaldatavus

- 40 Kuna esimeses kuni neljandas küsimuses peetakse silmas nii direktiivi 94/62 kui ka aluslepingu sätteid, siis olgu märgitud, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb liidu tasandil täielikult ühtlustatud valdkonnas vastu võetud siseriikliku meetme hindamisel lähtuda ühtlustamise meetme sätetest, mitte esmase õiguse sätetest (kohtuotsus UNIC ja Uni.co.pel, C-95/14, EU:C:2015:492, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 41 Järelikult on vaja kõigepealt kindlaks teha, kas direktiivi 94/62 artikli 1 lõikega 1 ning artiklitega 7 ja 15 toimunud ühtlustamine on täielik.
- 42 Selleks tuleb Euroopa Kohtul võtta nende sätete tõlgendamisel arvesse mitte üksnes nende sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa need sätted on (kohtuotsus UNIC ja Uni.co.pel, C-95/14, EU:C:2015:492, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 43 Direktiivi 94/62 artikli 1 lõike 1 kohaselt on direktiivi eesmärk pakendite ja pakendijäätmete käitlemist käsitlevate siseriiklike meetmete ühtlustamine, et ühelt poolt vältida või vähendada pakendite ja pakendijäätmete mõju keskkonnale kõikides liikmesriikides ja kolmandates riikides ning tagada keskkonnakaitse kõrge tase, ning teiselt poolt tagada siseturu toimimine ja vältida kaubandustõkkeid ning konkurentsi moonutamist ja piiranguid liidus.
- 44 Euroopa Kohus on varem juba leidnud, et direktiivi 94/62 artikliga 5 ei ole pakendite korduskasutamist soodustatavaid siseriiklike süsteeme täielikult ühtlustatud (vt selle kohta kohtuotsused Radlberger Getränkegesellschaft ja S. Spitz, C-309/02, EU:C:2004:799, punkt 56, ning komisjon vs. Saksamaa, C-463/01, EU:C:2004:797, punkt 44). Muu hulgas märkis Euroopa Kohus selle kohta, et nimetatud artikkel 5 lubab liikmesriikidel soodustada pakendite korduskasutamise süsteeme vaid „vastavalt aluslepingule” (vt kohtuotsused Radlberger Getränkegesellschaft ja S. Spitz, C-309/02, EU:C:2004:799, punkt 58, ning komisjon vs. Saksamaa, C-463/01, EU:C:2004:797, punkt 46).

- 45 Samamoodi sätestab direktiivi 94/62 artikli 7 lõike 1 teine lõik, et tagastamise ja/või kogumise süsteeme ning korduv- ja taaskasutamise süsteeme, kaasa arvatud süsteemidele juurdepääsu üksikasjalikku korda ja kehtestatud makse, tuleb kohaldada mittediskrimineerivatel tingimustel ka imporditud toodete suhtes ning need peavad olema kavandatud nii, et „vastavalt aluslepingule” vältida kaubandustõkkeid või konkurentsi moonutamist.
- 46 Järelikult ei viida direktiivi 94/62 artikliga 7 nagu ka artikliga 5 läbi täielikku ühtlustamist, vaid viidatakse hoopis aluslepingu asjakohastele sätetele.
- 47 Direktiivi 94/62 artikli 15 kohta olgu märgitud, et see ei näe ette ühtlustamist, vaid volitab nõukogu võtma vastu majandushoobasid direktiivis sätestatud eesmärkide saavutamise edendamiseks, ja kui nõukogu seda ei tee, siis võivad „aluslepingust tulenevate kohustuste kohaselt” teha seda liikmesriigid. Niisiis nõuab ka see säte aluslepingu asjakohaste sätete kohaldamist.
- 48 Eeltoodust nähtuvalt ei ole direktiivi 94/62 artikli 1 lõikega 1 ning artiklitega 7 ja 15 läbi viidud ühtlustamine täielik, nagu toonitas ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 75. Järelikult ei tule neid artikleid rakendavaid siseriiklikke meetmeid hinnata mitte üksnes direktiivi sätete põhjal, vaid ka asjakohaste esmase õiguse sätete alusel.

ELTL artikli 34 või ELTL artikli 110 kohaldatavus

- 49 Kuna direktiivi 94/62 artikli 1 lõiget 1 ning artikleid 7 ja 15 rakendavaid siseriiklikke meetmeid tuleb hinnata asjakohaste esmase õiguse sätete alusel, siis on vaja kindlaks teha, kas õigusnorme, millega kehtestatakse selline joogipakendamaks nagu põhikohtuasjas, peab hindama ELTL artikli 34 ja/või ELTL artikli 110 alusel. V. Visnapuu, Soome valitsus ja Euroopa Komisjon leiavad, et neid õigusnorme peab hindama ELTL artikli 110 alusel.
- 50 Euroopa Kohus on korduvalt otsustanud, et ELTL artikli 34 ja ELTL artikli 110 kohaldamisalad on teineteist vastastikku välistavad. Väljakujunenud kohtupraktikast nähtub nimelt, et ELTL artikli 34 kohaldamisala ei hõlma muudes erisätetes mainitud piiranguid ning ELTL artiklis 34 sätestatud keeld ei hõlma ELTL artiklis 110 osutatud maksualaseid piiranguid (vt eelkõige kohtuotsus Tatu, C-402/09, EU:C:2011:219, punkt 33).
- 51 Rahaline kohustus on ELTL artikli 110 tähenduses riigimaks siis, kui see on osa siseriiklikust üldisest maksusüsteemist, mida süstemaatiliselt kohaldatakse teatavatele tootekategooriatele objektiivsete kriteeriumide alusel ning sõltumata toodete päritolust või sihtkohast (vt eelkõige kohtuotsus Koornstra, C-517/04, EU:C:2006:375, punkt 16, ning Stadtgemeinde Frohnleiten ja Gemeindebetriebe Frohnleiten, C-221/06, EU:C:2007:657, punkt 31).
- 52 Antud juhul nähtub käesoleva otsuse punktidest 8–10, et põhikohtuasjas kõnesolevate õigusnormidega on kehtestatud joogipakendamaks kuni 51 euro senti ühe liitri pakendatud toote eest, kuid maksuvabad on joogipakendid, mis on hõlmatud toimiva tagastusskeemiga.
- 53 Esiteks tuleb seda silmas pidades tõdeda, et põhikohtuasjas kõne all olev maks on rahaline kohustus, mis on osa siseriiklikust üldisest maksusüsteemist, mida süstemaatiliselt kohaldatakse teatavale tootekategooriale, s.o joogipakendile. Euroopa Kohtul on juba olnud võimalus selle kohta otsustada, et kõrvaldamiseks määratud jäätmeid tuleb pidada ELTL artikli 110 tähenduses tooteks (kohtuotsus Stadtgemeinde Frohnleiten ja Gemeindebetriebe Frohnleiten, C-221/06, EU:C:2007:657, punktid 36–38). Järelikult tuleb joogipakendamaksu pidada kehtestatuks toodetele selle sätte tähenduses.
- 54 Teiseks nähtub eelotsusetaotlusest, et seda maksu kohaldatakse joogipakenditele objektiivsete kriteeriumide alusel ning sõltumata nende päritolust või sihtkohast. Nimelt kehtib see maks nii kodumaistele kui ka imporditud joogipakenditele, kui need on hõlmatud toimiva tagastusskeemiga.

55 Eeltoodust järeldub, et selline joogipakendimaks nagu põhikohtuasjas on ELTL artikli 110 tähenduses riigimaks. Käesoleva otsuse punktis 50 viidatud kohtupraktika kohaselt tuleb sellist maksu hinnata ELTL artikli 110, mitte ELTL artikli 34 alusel.

ELTL artikli 110 tõlgendamine

56 Soome valitsus ja komisjon leiavad, et põhikohtuasjas kõne all olevad õigusnormid, millega kehtestatakse joogipakendimaks, on ELTL artikliga 110 kooskõlas. Seevastu V. Visnapuu väidab, et need õigusnormid on diskrimineerivad ja ELTL artikliga 110 vastuolus, sest tegelikult ei saa teises liikmesriigis asuv müüja toimiva tagastusskeemiga liituda.

57 ELTL artikli 110 esimese lõigu kohaselt ei kehtesta ükski liikmesriik teiste liikmesriikide toodetele mingeid otseseid ega kaudseid riigimakse, mis on suuremad samasugustele kodumaistele toodetele kehtestatud otsestest või kaudsetest maksudest. Selle artikli teise lõigu kohaselt ei kehtesta ükski liikmesriik teiste liikmesriikide toodetele selliseid riigimakse, mis võimaldaksid teiste toodete kaudset kaitset.

58 Põhikohtuasja puhul ei viita Euroopa Kohtule esitatud toimikus miski sellele, et põhikohtuasjas kõne all olev joogipakendimaks võimaldaks teiste kodumaiste toodete kui joogipakendite kaudset kaitset ELTL artikli 110 teise lõigu tähenduses. Järelikult tuleb Euroopa Kohtu hinnangus piirduda selle artikli esimese lõiguga ning analüüsida, kas imporditud joogipakenditele on kehtestatud suurem joogipakendimaks kui kodumaist päritolu joogipakenditele.

59 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artikli 110 esimese lõigu rikkumisega tegemist siis, kui imporditud tootelt ja samasuguselt kodumaiselt tootelt võetavad maksud arvutatakse erineval viisil ja vastavalt eeskirjadele, mis viivad kas või teatud juhtudel imporditud toote kõrgema määraga maksustamiseni. Nii ei või nimetatud sätte kohaldamisel maksustada teistest liikmesriikidest pärit kaupu kõrgema aktsiisiga kui samasuguseid kodumaiseid kaupu (kohtuotsus Brzeziński, C-313/05, EU:C:2007:33, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).

60 Põhikohtuasja kohta märgivad Soome valitsus ja komisjon õigustatult, et joogimaksuga maksustamise üksikasjad ehk maksusumma, maksustatav väärtus ja maksuvabastuse tingimused on nii teistest liikmesriikidest pärit joogipakendite kui ka samasuguste kodumaiste toodete puhul sõnastatud ühtemoodi. Järelikult ei saa käesolevas asjas täheldada mingit teistest liikmesriikidest pärit joogipakendite otsest diskrimineerimist ELTL artikli 110 esimese lõigu tähenduses, nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktides 79 ja 80.

61 V. Visnapuu väidab siiski, et tingimused, kuidas saada toimiva joogipakendite tagastusskeemiga hõlmatuse alusel maksuvabastust, on kaudselt diskrimineerivad, sest teises liikmesriigis internetikaubandusega tegelev kaugmüüja ei saa kunagi sellist maksuvabastust.

62 Selle väite põhjendamiseks kinnitab V. Visnapuu, et toimiva tagastusskeemiga liitumise kulud on teises liikmesriigis internetikaubandusega tegeleva kaugmüüja jaoks ületamatult suured eeskätt kohustuse tõttu kanda joogipakendile teatavad märkused ning tagatise andmise ja liitumismaksu tasumise kohustuse tõttu. V. Visnapuu lisab, et omaenda toimiva tagastusskeemi loomine ei ole internetikaubandusega tegelevale väikeettevõtjale sellise skeemi käitamise püsikulude tõttu majanduslikult võimalik.

63 Selle kohta olgu märgitud, et isegi kui V. Visnapuu osutatud probleemid tõepoolest esinevad, ei tõenda need seda, et teistest liikmesriikidest pärit joogipakendeid ja samasuguseid kodumaiseid tooteid koheldaks erinevalt ELTL artikli 110 esimese lõigu tähenduses. Raskused, mida kohtab kaugmüüjaga tegelev väikeettevõtja toimiva tagastusskeemiga liitumisel või selle loomisel, ei anna alust järeldada, et

sellise skeemiga liitumisel oleks maksuvabastuse saamine teistest liikmesriikidest pärit joogipakendite puhul vähem tõenäoline ja et neid seetõttu maksustataks suurema maksumääraga kui samasuguseid kodumaiseid tooteid.

- 64 Nagu Soome valitsus kohtuistungil ja kohtujurist oma ettepaneku punktides 89–91 märkisid, on need probleemid pealegi Soomes asutatud väikeettevõtjate ja teises liikmesriigis asutatud väikeettevõtjate puhul ühesugused.
- 65 Eeltoodust järeldub, et ELTL artikliga 110 ei ole vastuolus sellised nagu põhikohtuasjas kõnealused siseriiklikud õigusnormid, millega kehtestatakse joogipakendimaks.

Direktiivi 94/62 artikli 1 lõike 1 ning artiklite 7 ja 15 tõlgendamine

- 66 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib Euroopa Kohtult veel, kas direktiivi 94/62 artikli 1 lõikega 1 ning artiklitega 7 ja 15 on vastuolus sellised nagu põhikohtuasjas kõnealused siseriiklikud õigusnormid, millega kehtestatakse joogipakendimaks. Soome valitsus ja komisjon väidavad, et need õigusnormid on direktiivi 94/62 sätetega kooskõlas.
- 67 Kõigepealt olgu märgitud, et joogipakend on direktiivi 94/62 artikli 3 punkti 1 tähenduses „pakend” ning kuulub seetõttu vastavalt direktiivi artikli 2 lõikele 1 direktiivi kohaldamisalasse.
- 68 Euroopa Kohus tõdeb aga, et direktiivi 94/62 artikli 1 lõike 1 ning artiklite 7 ja 15 ükski säte ei välista selliseid nagu põhikohtuasjas kõnealuseid siseriiklikke õigusnorme, millega kehtestatakse joogipakendimaks.
- 69 Mis puudutab konkreetsemalt direktiivi 94/62 artikli 7 lõike 1 teist lõiku, siis see säte nõuab, et kasutatud pakendite ja/või pakendijäätmete tagastamise, kogumise, korduv- ja taaskasutamise süsteeme, kaasa arvatud süsteemidele juurdepääsu üksikasjalikku korda ja kehtestatud makse, kohaldatakse ka imporditud toodete suhtes ja kavandatakse nii, et vastavalt aluslepingule vältida kaubandustõkkeid või konkurentsi moonutamist.
- 70 Olgu siiski märgitud, et see kohustus puudutab mainitud süsteemide toimimist, mitte niisuguse nagu põhikohtuasjas kõnealuse joogipakendimaksu korra toimimist, mille kohta on pealegi käesoleva otsuse punktis 63 tõdetud, et see ei too kaasa mingit teistest liikmesriikidest pärit joogipakendite diskrimineerimist.
- 71 Selle kohta lisab Soome valitsus, et jäätmeseaduse § 18g teise lõigu kohaselt jagatakse tootjate ühingu kohustused tootjate ja võimalike teiste ettevõtjate vahel võrdselt, võttes arvesse tegevuse laadi ja ulatust, ning nii, et see ei takistaks kaubandust ega moonutaks konkurentsi. Nimetatud säte paneb tootjate ühingule ka kohustuse võtta ühingusse juba kuuluvate tootjatega samadel tingimustel osanikuks, liikmeks või lepingupartneriks iga uus tootja, kellel kas vähese toodangu tõttu või muul põhjusel ei oleks majanduslikult mõistlik korduskasutamist, taaskasutust ja muud jäätmekäitlust üksinda korraldada.
- 72 Mis puudutab direktiivi 94/62 artiklit 15, siis see lubab nõukogul võtta vastu „direktiivis sätestatud eesmärkide saavutamise edendamise majandushoovad”. Nõukogu võetud meetmete puudumisel lubab see säte liikmesriikidel „[liidu] keskkonnapoliitikat reguleerivate põhimõtete (muu hulgas põhimõte „saastaja maksab”) ja [aluslepingust] tulenevate kohustuste kohaselt võtta vastu meetmed nimetatud eesmärkide saavutamiseks”.

- 73 Selliseid nagu põhikohtuasjas kõnealuseid siseriiklikke õigusnorme, millega kehtestatakse joogipakendimaks, võib pidada direktiivi artikli 15 tähenduses meetmeteks, mille liikmesriik on võtnud direktiivis 94/62 sätestatud eesmärkide saavutamiseks. Nagu Soome valitsus kinnitas, kannustavad need õigusnormid ettevõtjaid liituma joogipakendite tagastusskeemiga või looma omaenda tagastusskeemi, et pääseda joogipakendimaksu tasumisest.
- 74 Direktiivi 94/62 artiklit 15 kohaselt tuleb selline meede võtta liidu keskkonnapoliitikat reguleerivate põhimõtete, sealhulgas põhimõtte „saastaja maksab” kohaselt ning aluslepingust tulenevaid kohustusi järgides. Soome valitsusel oli õigus, kui ta kohtuistungil täpsustas, et põhikohtuasjas kõnesolevate õigusnormidega rakendatakse põhimõtet „saastaja maksab”, sest joogipakendimaksu peavad tasuma ettevõtjad, kes ei ole joogipakendite tagastusskeemiga liitunud. Pealegi on juba kindlaks tehtud, et sellised õigusnormid on ELTL artiklist 110 tulenevate kohustustega kooskõlas.
- 75 Eeltoodust järeldub, et direktiivi 94/62 artikli 1 lõikega 1, artikliga 7 ja artikliga 15 ei ole vastuolus sellised nagu põhikohtuasjas kõnealused siseriiklikud õigusnormid, millega kehtestatakse joogipakendimaks.
- 76 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades peab esimesele kuni neljandale küsimusele vastama, et ELTL artiklit 110 ning direktiivi 94/62 artikli 1 lõiget 1 ning artikleid 7 ja 15 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus niisugused nagu põhikohtuasjas kõne all olevad õigusnormid, mis kehtestavad joogipakendimaksu, kuid näevad ette maksuvabastuse, kui pakend on hõlmatud toimiva tagastusskeemiga.

Viies kuni kaheksas küsimus

- 77 Viienda kuni kaheksanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELTL artikleid 34, 36 ja 37 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus niisugused nagu põhikohtuasjas kõne all olevad liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt peab teises liikmesriigis asutatud müüjal olema jaemüügiluba alkoholsete jookide impordiks esimeses liikmesriigis elavatele tarbijatele jaemüügi eesmärgil, kui müüja veab need joogid ise kohale või laseb seda teha kolmandal isikul.

ELTL artikli 34 või ELTL artikli 37 kohaldatavus

- 78 Kõigepealt tuleb kindlaks teha, kas põhikohtuasjas kõnealust loanõuet tuleb hinnata ELTL artikli 34 või ELTL artikli 37 alusel.
- 79 Selleks on vaja kokkuvõtlikult esitada põhikohtuasja õiguslik ja faktiline kontekst.
- 80 Alkoholiseaduse §-ga 13 kehtestati kaubanduslik monopol, millele anti alkoholsete jookide jaemüügi ainuõigus Soomes. Nimetatud monopol anti Alkole.
- 81 Alkoholiseaduse § 14 näeb Alkole antud monopolist siiski ette kaks erandit. Selle paragrahvi esimese lõigu kohaselt võib kääritamise teel valmistatud ja kuni 4,7 mahuprotsenti etüülalkoholi sisaldava alkoholse joogi jaemüügiga lisaks Alkole tegeleda isik, kellele pädev ametiasutus on andnud vastava jaemüügiloa. Selle paragrahvi teise lõigu kohaselt võib kääritamise teel valmistatud ja kuni 13 mahuprotsenti etüülalkoholi sisaldava alkoholse joogi jaemüügiga lisaks Alkole tegeleda isik, kellele pädev ametiasutus on sotsiaal- ja tervishoiuministeeriumi määratud tingimustel andnud loa selle toote valmistamiseks.

- 82 Alkoholiseaduse § 8 kohaselt peab isikul, kes kasutab alkohoolseid jooke kaubanduslikul või ettevõtlusega seotud eesmärgil, oma tegevuse jaoks alkohoolse joogi importimiseks olema selles seaduses ette nähtud eriluba. Soome valitsus märkis oma seisukohtades, et alkoholiseaduse §-s 8 ette nähtud eriluba võib muu hulgas olla selle seaduse § 14 esimeses lõigus ette nähtud jaemüügiluba.
- 83 Põhikohtuasjas pole vaidlust selle üle, et ei EIG-I ega V. Visnapuul ei olnud alkoholiseaduse § 8 ja § 14 kohaselt nõutavat jaemüügiluba alkohoolse joogi importimiseks Soomes elavatele tarbijatele jaemüügi eesmärgil.
- 84 Seda konteksti silmas pidades tuleb kindlaks teha, kas nõuet omada jaemüügiluba alkohoolsete jookide impordiks Soomes elavatele tarbijatele jaemüügi eesmärgil, mis on kõne all põhikohtuasjas, tuleb hinnata ELTL artikli 34 või ELTL artikli 37 alusel.
- 85 Soome ja Norra valitsus on seisukohal, et alkoholiseaduse §-ga 13 kehtestatud monopolikorda tuleb hinnata ELTL artikli 37 alusel ning selle seaduse §-ga 14 sätestatud loakorda tuleb hinnata ELTL artikli 34 alusel. Rootsi valitsus ja komisjon leiavad, et põhikohtuasjas kõnealust jaemüügiluba nõuet tuleb hinnata ELTL artikli 37 alusel, samas kui V. Visnapuu leiab, et seda tuleb teha ELTL artikli 34 alusel.
- 86 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb monopoli olemasolu ja toimimist käsitlevaid õigusnorme analüüsida ELTL artikli 37 alusel, mis on kaubandusliku riigimonopoli poolt ainuõiguse teostamist käsitlev erisäte (kohtuotsused Rosengren jt, C-170/04, EU:C:2007:313, punkt 17 ja seal viidatud kohtupraktika, ning ANETT, C-456/10, EU:C:2012:241, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 87 Seevastu tuleb mõju, mida võivad liidusisesele kauplemisele avaldada siseriiklike õigusaktide muud sätted, mida on võimalik käsitleda monopoli toimimisest eraldi, kuigi need võivad seda mõjutada, analüüsida lähtudes ELTL artiklist 34 (kohtuotsused Rosengren jt, C-170/04, EU:C:2007:313, punkt 18 ja seal viidatud kohtupraktika, ning ANETT, C-456/10, EU:C:2012:241, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 88 Vastavalt sellele kohtupraktikale on vaja kontrollida, kas nõue omada jaemüügiluba alkohoolsete jookide impordiks Soomes elavatele tarbijatele jaemüügi eesmärgil, mis on viienda kuni kaheksanda küsimuse esemeks, on monopoli olemasolu ja toimimist käsitlev säte või säte, mida on võimalik käsitleda monopoli toimimisest eraldi.
- 89 Alkoholiseaduse §-ga 13 monopolile antud erifunktsioon seisneb sellele monopolile Soomes alkohoolsete jookide jaemüügi ainuõiguse andmises. Alko jaemüügi ainuõiguse alt jääb siiski välja alkoholiseaduse §-s 14 sätestatud eranditega hõlmatud kahe alkohoolsete jookide kategooria jaemüük, millega võivad tegeleda kõik asjakohast luba omavad isikud.
- 90 Eeltoodust järeldub, et alkoholiseaduse §-ga 13 kehtestatud monopolikorda tuleb analüüsida ELTL artikli 37 alusel, kuna selles on sätestatud kaubandusliku riigimonopoli olemasolu ja toimimist käsitlevad õigusnormid.
- 91 Seevastu alkoholiseaduse §-s 14 sätestatud kaks loakorda ei reguleeri Alkole antud monopoli toimimist või tema ainuõiguste teostamist eespool viidatud kohtupraktika tähenduses, kuna need annavad teatud kategooriate alkohoolsete jookide jaemüügi õiguse muudele asjakohast luba omavatele isikutele kui Alko. Järelikult on neid kahte loakorda võimalik käsitleda Alkole antud monopoli toimimisest eraldi ning neid tuleb analüüsida ELTL artikli 34 alusel, nagu Soome ja Norra valitsus õigesti märkisid.
- 92 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu viies kuni kaheksas küsimus mainivad sõnaselgelt jaemüügiluba nõuet, mis kehtib põhikohtuasjas V. Visnapuu suhtes. Niisugune loonõue kuulub tingimata alkoholiseaduse § 14 alla ja järelikult tuleb seda analüüsida ELTL artikli 34 alusel, mitte ELTL artikli 37 alusel.

- 93 Kuid eelotsusetaotluses esitatud ja käesoleva otsuse punktis 32 kokku võetud faktiliste tõdemuste põhjal on ilmne, et teatud alkohoolsed joogid, mida V. Visnapuu importis, nimelt kanged alkohoolsed joogid, ei olnud alkoholiseaduse §-s 14 sätestatud kahe loakorraga hõlmatud ning kuulusid seega üksnes jaemüügimonopoli alla, mis on selle seaduse §-ga 13 antud Alkole.
- 94 Seoses sellega olgu meenutatud, et kaubanduslike riigimonopolide täielikku kaotamist nõudmata näeb ELTL artikkel 37 ette nende kohandamise nii, et kaupade hankimis- ja turustamistingimuste suhtes ei oleks diskrimineerimist liikmesriikide kodanike vahel (kohtuotsused Franzén, C-189/95, EU:C:1997:504, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika, ning Hanner, C-438/02, EU:C:2005:332, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 95 ELTL artikkel 37 nõuab, et monopoli olemasolu ja toimimine oleksid korraldatud selliselt, et kaupade hankimis- ja turustamistingimuste suhtes oleks välistatud igasugune diskrimineerimine liikmesriikide kodanike vahel, nii et kauplemine teistest liikmesriikidest pärit toodetega ei oleks juriidiliselt või faktiliselt pandud ebasoodsamatesse tingimustesse võrreldes kauplemisega kodumaiste toodetega ning et liikmesriikidevahelist konkurentsi ei oleks moonutatud (kohtuotsus Franzén, C-189/95, EU:C:1997:504, punkt 40).
- 96 Kuna Euroopa Kohtule esitatud toimikus ei ole selle kohta piisavalt teavet, siis on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne kontrollida, kas alkoholiseaduse §-ga 13 Alkole antud alkoholsete jookide jaemüügi monopol vastab eespool osutatud tingimustele.

ELTL artikli 34 tähenduses koguselise impordipiiranguga samaväärse toimega meetme olemasolu

- 97 Eeltoodut arvesse võttes on vaja analüüsida, kas niisugused nagu põhikohtuasjas kõne all olevad liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt peab teises liikmesriigis asutatud müüjal olema jaemüügiluba alkoholsete jookide impordiks esimeses liikmesriigis elavatele tarbijatele jaemüügi eesmärgil, kui müüja veab need joogid ise kohale või laseb seda teha kolmandal isikul, on koguseliste impordipiirangutega samaväärne meede ELTL artikli 34 tähenduses.
- 98 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt hõlmab koguseliste impordipiirangutega samaväärse toimega meetmete keeld, mis on sätestatud ELTL artiklis 34, kõiki liikmesriikide õigusnorme, mis võivad otse või kaudselt, tegelikult või potentsiaalselt takistada liikmesriikidevahelist kaubandust (vt eelkõige kohtuotsused Dassonville, 8/74, EU:C:1974:82, punkt 5, ning Rosengren jt, C-170/04, EU:C:2007:313, punkt 32).
- 99 Seda kohtupraktikat silmas pidades tuleb tõdeda, et selline nõue omada jaemüügiluba alkoholsete jookide impordiks, nagu on kõne all põhikohtuasjas, takistab teistes liikmesriikides asutatud ettevõtjatel alkoholsete jookide jaemüügiks vabalt Soome importida.
- 100 Siseriikliku regulatsiooni asjakohased sätted näevad põhikohtuasjas kõnealuse jaemüügiloo saamiseks ette rea tingimusi. Esiteks sätestab alkoholiseaduse § 14 kolmas lõik, et alkoholsete jookide jaemüügiloo võib anda igale isikule, kelle kohta leitakse, et tal on selleks vajalikud eeldused ja nõutav usaldusväärsus.
- 101 Teiseks täpsustab alkoholiseaduse § 14 neljas lõik, et selle paragrahvi esimeses ja teises lõigus mainitud jaemüügiga võib tegeleda üksnes pädeva ametiasutuse kinnitatud müügikohas, mis vastab asukohta ja müügi ruumi ning toimimist käsitlevatele tingimustele ja kus müük on korraldatud selliselt, et on võimalik tõhus järelevalve.

- 102 Neil asjaoludel on tõenäoline, et nõue omada jaemüügiluba alkoholsete jookide impordiks Soome tarbijatele jaemüügi eesmärgil, mis on kõne all põhikohtuasjas, võib takistada liikmesriikidevahelist kaubandust eespool viidatud kohtupraktika tähenduses, kuna see takistab teistes liikmesriikides asutatud ettevõtjatel alkoholseid jooke jaemüügiks vabalt Soome importida.
- 103 Euroopa Kohus on otsustanud, et siseriiklikud sätted, mis piiravad või keelavad teatud müügingimusi ning mida esiteks kohaldatakse kõigi asjaomaste liikmesriigis tegutsevate ettevõtjate suhtes ja mis teiseks mõjutavad õiguslikult ja faktiliselt ühtemoodi kodumaiste ja teistest liikmesriikidest pärit toodete turustamist, ei takista liikmesriikidevahelist kaubandust kohtuotsusel Dassonville (8/74, EU:C:1974:82) põhineva kohtupraktika tähenduses (vt eelkõige kohtuotsused Keck ja Mithouard, C-267/91 ja C-268/91, EU:C:1993:905, punkt 16, ning Ahokainen ja Leppik, C-434/04, EU:C:2006:609, punkt 19).
- 104 Põhikohtuasjas kõnealune jaemüügiloo nõue ei vasta aga esimesele tingimusele, mille Euroopa Kohus sõnastas kohtuotsuses Keck ja Mithouard (C-267/91 et C-268/91, EU:C:1993:905, punkt 16) ning mille kohaselt peavad kõnealused siseriiklikud sätted olema kohaldatavad kõikidele asjaomastele ettevõtjatele, kes tegutsevad riigi territooriumil.
- 105 Esiteks tõdeb Euroopa Kohus seoses alkoholiseaduse § 14 esimeses lõigus sätestatud jaemüügiloo nõudega, et see ei kehti kõigi riigi territooriumil tegutsevate ettevõtjate suhtes. Alkol on seaduse sätte, st alkoholiseaduse § 13 alusel igat liiki alkoholsete jookide, sealhulgas alkoholiseaduse §-s 14 nimetatud alkoholsete jookide jaemüügi õigus. Seega ei ole Alko kohustatud taotlema pädevalt ametiasutuselt jaemüügiluba alkoholiseaduse § 14 kolmanda lõiguga kehtestatud tingimustega analoogilistel tingimustel.
- 106 Teiseks võivad alkoholiseaduse § 14 teises lõigus ette nähtud jaemüügiloo saada vaid Soomes asutatud alkoholsete jookide tootjad, mitte teistes liikmesriikides asutatud tootjad.
- 107 Sellest järeldub, et nõue omada jaemüügiluba alkoholsete jookide impordiks Soome tarbijatele jaemüügi eesmärgil, mis on kõne all põhikohtuasjas, ei vasta esimesele tingimusele, mille Euroopa Kohus sõnastas kohtuotsuses Keck ja Mithouard (C-267/91 ja C-268/91, EU:C:1993:905, punkt 16), mistõttu ei ole vaja kontrollida, kas see nõue mõjutab kodumaiste ja teistest liikmesriikidest pärit toodete turustamist õiguslikult ja faktiliselt ühtemoodi.
- 108 Eeltoodut arvesse võttes tuleb otsustada, et niisugused nagu põhikohtuasjas kõne all olevad liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt peab teises liikmesriigis asutatud müüjal olema jaemüügiluba alkoholsete jookide impordiks esimeses liikmesriigis elavatele tarbijatele jaemüügi eesmärgil, kui müüja veab need joogid ise kohale või laseb seda teha kolmandal isikul, on koguseliste impordipiirangutega samaväärne meede ELTL artikli 34 tähenduses.

ELTL artiklist 36 tulenevad õigustused

- 109 ELTL artikli 36 kohaselt ei välista ELTL artiklite 34 ja 35 sätted ekspordi, impordi või transiitkaupade suhtes kehtestatud keelde või piiranguid, kui need on õigustatud kõlbluse, avaliku korra või avaliku julgeoleku seisukohalt; inimeste, loomade või taimede elu ja tervise kaitsmiseks; kunstilise, ajaloolise ja arheoloogilise väärtusega rahvusliku rikkuse või tööstus- ja kaubandusomandi kaitsmiseks. Sellised keelud või piirangud ei või siiski kujutada endast suvalise diskrimineerimise vahendit või liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piiramist.

- 110 Väljakujunenud kohtupraktikast tulenevalt võib kaupade vaba liikumise takistust õigustada mõnega ELTL artiklis 36 loetletud üldistest huvidest või kohustuslike nõuetega. Mõlemal juhul peab liikmesriigi meede olema taotletava eesmärgi saavutamiseks sobiv ega tohi minna kaugemale sellest, mis on eesmärgi saavutamiseks vajalik (vt eelkõige kohtuotsus Ker-Optika C-108/09, EU:C:2010:725, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 111 Erinevalt V. Visnapuust leiavad Soome, Rootsi ja Norra valitsus, et nõuet, et teises liikmesriigis asutatud müüjal peab olema jaemüügiluba alkoholsete jookide impordiks riigis elavatele tarbijatele jaemüügi eesmärgil, kui müüja veab need joogid ise kohale või laseb seda teha kolmandal isikul, õigustab inimeste elu ja tervise kaitsmise eesmärk, mida on mainitud ELTL artiklis 36. Muu hulgas väidab Soome valitsus, et alkoholiseaduse §-st 1 nähtuvalt on selle seaduse eesmärk alkoholi tarbimist kontrollides ennetada alkoholist tingitud ühiskondlikke ja terviseprobleeme, kehtestades jaemüügi etapis monopoli- ja loakorra.
- 112 Mis puudutab konkreetsemalt alkoholiseaduse §-i 14, siis sellest sättest tulenevalt saab jaemüügiloo anda vaid isikule, kellel paragrahvi kolmanda lõigu kohaselt on selleks vajalikud eeldused ja nõutav usaldusväärsus, ning vastavalt paragrahvi neljandale lõigule võib jaemüügiga tegeleda üksnes pädeva ametiasutuse kinnitatud müügikohas, kus müük on korraldatud selliselt, et on võimalik tõhus järelevalve.
- 113 Seoses sellega märgib Soome valitsus, et kehtestatud jaemüügiloo kord võimaldab kontrollida, et jaemüüjad täidaksid alkoholsete jookide müüki reguleerivaid sätteid, sealhulgas kohustust müüa neid üksnes alates kella seitsmest hommikul kuni kella üheksani õhtul ning alla 18-aastastele isikutele ja joobeseisundis isikutele müügi keeldu.
- 114 Soome valitsus lisab, et tervise ja avaliku korra kaitset tasemel, mille Soome alkoholipoliitika on eesmärgiks seadnud, ei ole võimalik saavutada vähem piiravate meetmetega kui jaemüügi suhtes eelneva loa nõude või monopoli ainuõiguse kehtestamine. Kui teistes liikmesriikides asutatud müüjatel lubada vabalt müüa ja vedada Soome elanikele alkoholsete jooke, tekitaks see uue alkoholsete jookide turustuskanali, mille üle Soome ametiasutustel poleks mingit kontrolli.
- 115 Euroopa Kohus on juba sedastanud, et õigusnorm, mille eesmärk on alkoholi tarbimist kontrollides ennetada alkoholist tingitud ühiskondlikke ja terviseprobleeme ning millega seega soovitakse võidelda alkoholi kuritarvitamise vastu, on kooskõlas ELTL artiklis 36 tunnustatud rahvatervise ja avaliku korra kaitse kaalutlustega (kohtuotsused Ahokainen ja Leppik, C-434/04, EU:C:2006:609, punkt 28, ning Rosengren jt, C-170/04, EU:C:2007:313, punkt 40).
- 116 Selleks et rahvatervise ja avaliku korra kaalutlused võiksid õigustada sellist piirangut nagu põhikohtuasjas käsitletav eelneva loa kord, on vajalik, et asjaomane meede oleks taotletud eesmärgiga proportsionaalne ega kujutaks endast suvalise diskrimineerimise vahendit või liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piiramist (kohtuotsus Ahokainen ja Leppik, C-434/04, EU:C:2006:609, punkt 29, vt selle kohta ka kohtuotsus Rosengren jt, C-170/04, EU:C:2007:313, punktid 41 ja 43).
- 117 Esiteks, mis puudutab sellise meetme proportsionaalsust, mille puhul on tegemist erandiga kaupade vaba liikumise põhimõttest, siis tuleb siseriiklikel ametiasutustel tõendada, et nende õigusnormid on seatud eesmärgi saavutamiseks vajalikud ja et seda eesmärki ei ole võimalik saavutada vähem ulatuslike või ühendusesisest kaubandust vähem mõjutavate keeldude või piirangutega (vt selle kohta kohtuotsused Ahokainen ja Leppik, C-434/04, EU:C:2006:609, punkt 31, ning Rosengren jt, C-170/04, EU:C:2007:313, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 118 Kui siseriiklik meede kuulub aga rahvatervise valdkonda, siis tuleb arvestada esiteks asjaolu, et inimeste elu ja tervis on aluslepinguga kaitstud hüvede ja huvide hulgas esikohal, ning teiseks seda, et liikmesriigid võivad otsustada, millisel tasemel nad kavatsevad rahvatervise kaitse tagada ja kuidas selline tase saavutatakse. Et see tase võib olla liikmesriigiti erinev, tuleb liikmesriikidele jätta teatav

kaalutlusruum (kohtuotsus Ker-Optika, C-108/09, EU:C:2010:725, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika, ning selle kohta kohtuotsus Ahokainen ja Leppik, C-434/04, EU:C:2006:609, punktid 32 ja 33).

- 119 Antud juhul eeldab võetud meetmete proportsionaalsuse ja vajalikkuse kontrollimine Soome olukorda iseloomustavate õiguslike ja faktiliste asjaolude hindamist, milleks eelotsusetaotluse esitanud kohtul on paremad võimalused kui Euroopa Kohtul. Järelikult on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne talle teada olevate õiguslike ja faktiliste asjaolude põhjal kontrollida, kas põhikohtuasjas kõnealune eelneva loa süsteem on rahvatervise ja avaliku korra kaitsmise eesmärgi saavutamiseks sobiv ning kas seda eesmärki saaks vähemalt sama tulemuslikult saavutada ka vähem piiravate meetmetega (vt selle kohta kohtuotsused Ahokainen ja Leppik, C-434/04, EU:C:2006:609, punktid 37 ja 38 ning seal viidatud kohtupraktika, ning Rosengren jt, C-170/04, EU:C:2007:313, punkt 55).
- 120 Seoses sellega olgu eeskätt märgitud, et alkoholiseaduse § 14 neljas lõik sätestab kohustuse tegeleda jaemüügiga vaid kinnitatud müügikohtades. Nagu Soome valitsus kohtuistungil kinnitas, keelab see kohustus isikutel, kellel on alkoholiseaduse § 14 esimese või teise lõigu alusel luba, tegeleda alkoholsete jookide kaugmüügiga, kui nad veavad need joogid ise kohale või lasevad seda teha kolmandal isikul.
- 121 Kuigi põhimõtteliselt on ka Alko kohustatud tegelema jaemüügiga kinnitatud müügikohtades vastavalt alkoholiseaduse § 13 teisele lõigule, tuleneb alkoholiseaduse § 13 kolmandast lõigust siiski, et Alko võib korraldada alkoholsete jookide jaemüüki selliselt, et ta saadab neid kliendile või ostjale kooskõlas määruses sätestatuga. Kui Soome valitsuselt kohtuistungil selle kohta päriti, kinnitas ta, et teatud juhtudel on Alkol tõepoolest õigus müüa alkoholseid jooke posti teel.
- 122 Neil asjaoludel on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne muu hulgas kindlaks teha, kas eesmärgi võimaldada ametiasutustel kontrollida alkoholsete jookide müüki reguleerivate sätete, sealhulgas üksnes alates kella seitsmest hommikul kuni kella üheksani õhtul müümise kohustuse ning alla 18-aastastele isikutele ja joobeseisundis isikutele müümise keelu täitmist oleks võimalik vähemalt sama tulemuslikult saavutada ka loasüsteemiga, mis ei nõua, et alkoholsete jookide jaemüük peab toimuma üksnes pädeva ametiasutuse kinnitatud müügikohas.
- 123 Teiseks, selleks et rahvatervise ja avaliku korra kaalutlused võiksid õigustada ELTL artikli 34 tähenduses koguselise impordipiiranguga samaväärse toimega meedet, nagu seda on põhikohtuasjas kõnealune jaemüügiloa nõue, on ELTL artikli 36 kohaselt veel nõutav, et see loanõue ei kujutaks endast suvalise diskrimineerimise vahendit või liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piiramist (vt selle kohta kohtuotsused Ahokainen ja Leppik, C-434/04, EU:C:2006:609, punkt 29, ning Rosengren jt, C-170/04, EU:C:2007:313, punkt 41).
- 124 Mis puudutab alkoholiseaduse § 14 esimese lõiguga kehtestatud jaemüügiloa korda, mis hõlmab kääritamise teel valmistatud ja kuni 4,7 mahuprotsenti etüülalkoholi sisaldavaid alkoholseid jooke, siis ei võimalda Euroopa Kohtu käsutuses olev teave järeldada, et Soome ametivõimude viidatud rahvatervise ja avaliku korra kaitsmisega seotud põhjendusi oleks kasutatud nende eesmärgi vastaselt teistest liikmesriikidest pärit kaupadele suunatud diskrimineerimiseks või teatud kodumaiste kaupade kaudseks eelistamiseks (vt selle kohta kohtuotsused Ahokainen ja Leppik, C-434/04, EU:C:2006:609, punkt 30, ning Rosengren jt, C-170/04, EU:C:2007:313, punkt 42).
- 125 Mis puudutab alkoholiseaduse § 14 teise lõiguga kehtestatud jaemüügiloa korda, mis võimaldab alkoholsete jookide tootjatel müüa ise oma toodangut, tingimusel et see on kääritamise teel valmistatud ega sisalda üle 13 mahuprotsendi etüülalkoholi, siis Euroopa Kohus on juba täheldanud, et see võimalus on vaid Soomes asutatud tootjatel, mitte teistes liikmesriikides asutatud tootjatel.

- 126 Et see erand kehtib vaid Soomes asutatud tootjate suhtes, võib selle sätte tagajärjel olla võimalik kaitsta kääritamise teel valmistatud ja kuni 13 mahuprotsenti etüülalkoholi sisaldavate alkoholsete jookide kodumaist tootmist. Sellise tagajärje esinemine ei ole aga piisav, et tuvastada, et Soome ametivõimude viidatud rahvatervise ja avaliku korra kaitsmisega seotud põhjendusi on nende eesmärgi vastaselt kasutatud teistest liikmesriikidest pärit kaupade diskrimineerimiseks või teatud kodumaiste kaupade kaudseks eelistamiseks ELTL artikli 36 ja eespool viidatud kohtupraktika tähenduses.
- 127 Kohtuistungil esitatud sellekohasele küsimusele vastates täpsustas Soome valitsus, et lisaks eespool viidatud rahvatervise ja avaliku korra kaitsmise eesmärgile on loakorral ka turismi edendamise eesmärk, kuna see võimaldab piiratud arvul Soomes asutatud alkoholsete jookide tootjatel, kes kasutavad traditsioonilisi ja käsitöenduslikke meetodeid, müüa oma toodangut selle valmistamise kohas. Näiteks tõi Soome valitsus teatud marjaveinid, mida valmistatakse Soome territooriumil asuvates taludes ja mida tarbijad saavad nende valmistamise kohas osta. Soome valitsus lisas, et tema pädevuses ei ole lubada teistes liikmesriikides asutatud tootjatel müüa oma toodangut selle valmistamise kohas, mis on väljaspool Soome territooriumi.
- 128 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on hinnata – võttes aluseks kõik tähtsust omavad faktilised ja õiguslikud asjaolud, sealhulgas erandiga hõlmatud kodumaise tootmise piiratuse, traditsioonilisuse ja käsitöenduslikkuse, mida rõhutas Soomes valitsus Euroopa Kohtule esitatud seisukohtades –, kas Soome ametivõimude viidatud rahvatervise ja avaliku korra kaitsmisega seotud põhjendusi on nende eesmärgi vastaselt kasutatud teistest liikmesriikidest pärit kaupadele suunatud diskrimineerimiseks või teatud kodumaiste kaupade kaudseks eelistamiseks ELTL artikli 36 tähenduses.
- 129 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades peab viiendale kuni kaheksandale küsimusele vastama, et ELTL artikleid 34 ja 36 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus niisugused nagu põhikohtuasjas kõne all olevad liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt peab teises liikmesriigis asutatud müüjal olema jaemüügiluba alkoholsete jookide impordiks esimeses liikmesriigis elavatele tarbijatele jaemüügi eesmärgil, kui müüja veab need joogid ise kohale või laseb seda teha kolmandal isikul, tingimusel et need õigusnormid on taotletud eesmärgi, antud juhul rahvatervise ja avaliku korra kaitsmise eesmärgi saavutamiseks sobivad ja seda eesmärki ei saa vähemalt sama tulemuslikult saavutada vähem piiravate meetmetega ning need õigusnormid ei kujuta endast suvalise diskrimineerimise vahendit ega liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piiramist, mida tuleb kontrollida eelotsusetaotluse esitanud kohtul.

Kohtukulud

- 130 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

1. ELTL artiklit 110 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 1994. aasta direktiivi 94/62/EÜ pakendite ja pakendijäätmete kohta artikli 1 lõiget 1, artiklit 7 ja artiklit 15 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus niisugused nagu põhikohtuasjas kõne all olevad õigusnormid, mis kehtestavad joogipakendimaksu, kuid näevad ette maksuvabastuse, kui pakendid on hõlmatud toimiva tagastusskeemiga.
2. ELTL artikleid 34 ja 36 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus niisugused nagu põhikohtuasjas kõne all olevad liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt peab teises liikmesriigis asutatud müüjal olema jaemüügiluba alkoholsete jookide impordiks esimeses liikmesriigis elavatele tarbijatele jaemüügi eesmärgil, kui müüja veab need joogid ise kohale või laseb seda teha kolmandal isikul, tingimusel et need õigusnormid on taotletud eesmärgi,

antud juhul rahvatervise ja avaliku korra kaitsmise eesmärgi saavutamiseks sobivad ja seda eesmärki ei saa vähemalt sama tulemuslikult saavutada vähem piiravate meetmetega ning need õigusnormid ei kujuta endast suvalise diskrimineerimise vahendit ega liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piiramist, mida tuleb kontrollida eelotsusetaotluse esitanud kohtul.

Allkirjad